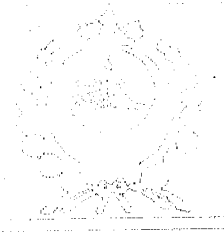

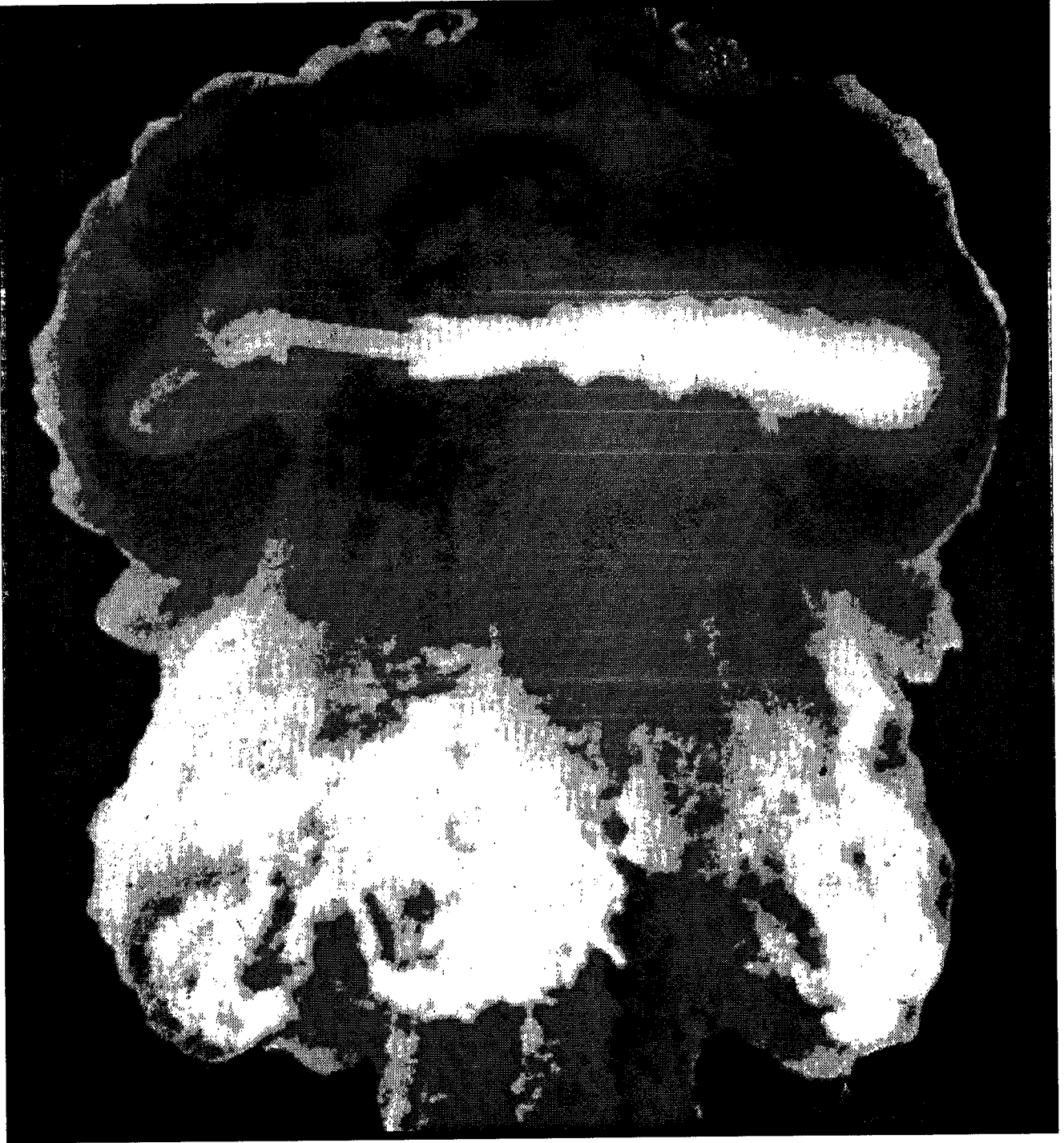
ÇÖKMEZ KALKARLIK

DÜNYA TÜRKİSTAN KÜLTÜR VE BAYRAKÇILIK DERNEĞİ YAYINI

EYLÜL 1995 CİLT:1 SAYI:3 İKİ AYLIK FIKIR ve KÜLTÜR DERGİSİ

20.000 TL

**“Kimin elinde bugün hangi haydudun yuvası?
Zemin öyle boyanmışkı, Müslüman'ın kanına;
Bunun kopkoyu kızılığı aksetmiş zamanın alınına!
Kızıl ufukların altına kıpkızıl her yer...
Kızardı baksana dağlar, kızardı vadiler...**

**Kızardı dünyanın çehresi, kızardı gökler;
Fakat şu mavili bayrak hâlâ kızarmıyor!
Onun salındığı yerlere bir kızıl tufan,
Ne cân bıraktı, ne iman, ne boğmadık vicdan?**

MEHMET AKİF ERSOY

ESİR TÜRKLER

Yandı bağrım sizler için
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER
KAN AĞLIYOR İÇİN İÇİN
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

KÜL ALTINDA KÖZE DÖNDÜ
TELİ KOPMUŞ SAZA DÖNDÜ
SİBİRYADA BUZA DÖNDÜ
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

DÜĞÜMLENMIŞ DİL OLDULAR
SAVRULAN GAZEL OLDULAR
YURTLARINDA EL OLDULAR
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

TÜRKLÜK YASAK ÖZÜ YASAK
TÜRKÜ ÇALAN SAZI YASAK
ALLAH (cc) DİYEN SÖZÜ YASAK
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

KİMİ ATAR KİMİ TUTAR
BU ATEŞ HEP BENİ YAKAR
ÜSKÜP'TEN KAŞGAR'A KADAR
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

O YARALAR BU YARALAR
HER GELEN SİZİ YARALAR
SARILANA DEK YARALAR
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

EY GAFLETE DOYMAZANLAR
BİLDİĞİNDEN CAYMAZANLAR
BU FERYADI DUYMAYANLAR
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

VURDUM DUYMALIK ZİLLETTİR
BU GAF DEĞİL İHANETTİR
BU BİR ÇEŞİT CİNAYETTİR
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

ŞU ÇAĞ ŞİMDİ BİZİM ÇAĞDI
YÜZYILDA BİR FIRSAT DOĞDU
KAHPELER ONUDA BOĞDU
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

ÇOK HESRETİM SÜRETİNİZE
YAHŞİ, GÖZEL SÖZÜĞÜZE
ÖZÜM KURBAN ÖZÜĞÜZE
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

VAKİ OLUNCA EMRİ HAK
TÜRKÜM DÜNYASI DOĞACAK
TÜRK YİNE KÜFRÜ BOĞACAK
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

MEVLAM KAVUŞTURSUN BİZİ
BİTİRSİN HASRETİMİZİ
Şen ozan ÖZLEDİ SİZİ
ESİR TÜRKLER ESİR TÜRKLER

Osman Nuri ŞEN
(Almanya)

**DOĞU TÜRKİSTAN
KÜLTÜR ve DAYANIŞMA
DERNEĞİ YAYIN ORGANIDIR**

TEMMUZ - 1994 CİLT : 1 SAYI : 5

SAHİBİ

KAYSERİ

DOĞU TÜRKİSTAN

**KÜLTÜR ve DAYANIŞMA DERNEĞİ ADINA
MEHMET CANTÜRK**

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

ABDULMECİT AVŞAR

YAYIN KURULU

CELÂLETTİN BATUR

HABER SORUMLUSU

ABDULSAMET İLKTÜRK

REKLAM ve ABONE SORUMLUSU

CELÂLETTİN BATUR

İDARE YERİ

DOĞU TÜRKİSTAN

**KÜLTÜR ve DAYANIŞMA DERNEĞİ
KAYSERİ**

YAZIŞMA ADRESİ

HOCA AHMET YESEVİ MAH.

TÜRKİSTAN EVLERİ 44. SK.NO : 28/A

(38090) KOCASINAN/KAYSERİ

TEL: FAX: (352) 339 39 65

DİZGİ

KAYSERİ DOĞU TÜRKİSTAN

KÜLTÜR ve DAYANIŞMA DERNEĞİ

COMPUTER DİZGİ

YILLIK ABONE:

YURTIÇI : 90.000

ALMANYA : 20 DM

DİĞER : 10\$

BANKA HESAP NO:

(TL) 5300 30440 1944272

(DÖVİZ) 30100-172164

İŞ BANKASI MERKEZ ŞUBESİ

*Yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına
aittir. Gönderilen yazılar yayınlansın veya ya-
yınlanmasın iade edilmez. İsim zikredilmeden
iktibas edilemez.*

İÇİNDEKİLER

- Abdulcelil TURAN**
Yenidoğan Mh. 41. Sk. No: 7
Daire: 4 Zeytinburnu - İST.
- ◆ **BAŞMAKALE**
Niçin Doğu Türkistan ?
Abdulmecit AVŞAR1
 - ◆ **BAKIŞ**
Doğu Türkistan'da Çin İdaresi (2)
Erkin ALPTEKİN2
 - ◆ **KAPAK KONUSU**
Doğu Türkistan'da Nükleer Soykırım
Gök Bayrak4
 - ◆ **KÜLTÜR**
Doğu Türkistan Uygur Edebiyatı
Celalettin BATUR5
 - ◆ **HABER - RÖPORTAJ**
Doğu Türkistan'ın İşgalinin 45. Yılı Tel'in
Toplantısı Yapıldı
Halûk GÖKTÜRK9
 - ◆ **MAKALE**
Ümitsiz Değiliz
Mehmet Emin BATUR10
 - ◆ **ŞİİRLER**11
 - HABERLER**
Abdulsamet İLKTÜRK12
 - ◆ **TARİH**
Şark-i Türkistan Tarihi
Mehmet Emin BATUR14
 - ◆ **BASINDA DOĞU TÜRKİSTAN**
İsmail DOST15
 - ◆ **BİR MEKTUP**
Gök Bayrak16
 - ◆ **HİCRET**
Afganistan'da
Mehmet CANTÜRK17

NIÇİN DOĞU TÜRKİSTAN ?

Abdulmecit AVŞAR

Doğu Türkistan, şu anda üzerinde 35 milyon Müslüman-Türk'ün yaşadığı Çin zulmü altında inim inim inleyen bir devlettir.

Bu yazıdaki amacımız, Doğu Türkistan hakkında çok teferruatlı bilgi vermek değildir. Doğu Türkistan hakkında geniş bilgileri dergilerimizden öğrenebilirsiniz. Biz burada sadece bu davayı Müslümanlar olarak niçin yapma mecburiyetimiz vardır; onu anlatmaya çalışacağız.

Peygamber efendimiz (S.A.V) "Zayıfların hakları kuvvetlilerden alınmayan bir topluluğu Allah (zulme boyun eğme günahlarından) nasıl arındırır? (ve mutlu eder.)"demek suretiyle Müslümanların zulme karşı nasıl davranacağını çok açık bir şekilde ifade etmiştir.

Şimdi akla, " Doğu Türkistan'da zulüm varmı ki ? " sorusu gelebilir. Sizlere orada yapılan zulümlerden birkaç misal verelim.Çin'de nüfus planlaması sadece Müslüman-Türkler'e uygulanmaktadır. Hatta öyleki, Çinliler, ikiz çocuk doğuran bir anneden iki çocuğundan birini seçmesini isteyerek, diğerini iğneyle öldürerek çöpe atmaktadırlar. 7 aylık çocukları kürtajla alarak, çoğu zaman annesinde ölümüne sebep olmaktadır.

Gençleri uyuşturucuya karşı teşvik ederek, onların hepsini uyuşturucu bağımlısı yapmaya çalışıyorlar. Okullarda zorla Çince eğitim vererek, Müslümanların Çin kültürüyle yetişmesini sağlayarak, asimile etmeye çalışmaktadırlar.En kötü ve en korkunç olanıda, halkın içine kendi yetiştirdiği din adamlarını yerleştirerek, halkın İslam'a karşı olan güçlü bağlarını koparmak istiyorlar. Bu misaller anlatmakla bitmez.

Artık Doğu Türkistan'da yapılan zulümler katliam noktasını bile geçmiştir.Yani katliam kelimesi dahi orada yapılanları anlatmaya yetmemektedir.Bütün dünyanın gözü önünde 35 milyon müslüman yok edilmeye çalışılmaktadır.

Müslümanlar, zulme uğrayanlar,Müslüman olmasalar bile yardım etmişlerdir.Buna en güzel misal, Devlet-i Aliyye'nin (Osmanlı Devleti) Avrupa

Hiristiyanlarının zulmünden kaçan Yahudilere kucak açmasını verebiliriz.

Allah (C.C.) bu zulmün hesabını zalim Çinlilerden mutlaka soracaktır. Efendimiz (S.A.V.) bir Hadis-i Şeriflerinde "Allah, zalime mehil verir.Birde onu yakaladımı,artık iflah etmez." dedikten sonra sözlerine şu ayet ile devam ettiler: " İşte Rabbinin yakalaması böyledir.O zalim ahaliyi böyle yakalar zira O'nun yakalaması çok can yakıcı, çok şiddetlidir." (Hud 11/102)

Bu hadis ve ayetten anlaşılacağı gibi Allah (C.C) Doğu Türkistan'daki zulmü mutlaka bir gün durduracaktır. Fakat bunun için bizlerin, Müslüman olarak elimizden geldiği kadar cihad etme mecburiyetimiz vardır.

Çünkü Allah Resulü (S.A.V) " Mümin kılıcı (silahı),dili ve kalemi ile cihad eder." (M.Mesabih ...4795) buyurmuşlardır. Bu hadistende anlaşılacağı üzere dil ve kalemlerde cihad edebiliriz.

Şu anda Doğu Türkistan'daki zulümlere karşı silahla cihad yapma imkanı zordur, ama dilimiz ve kalemimizle oradaki zulmü anlatmak suretiyle cihad yapabiliriz.

İslam'a göre müslüman müslümanın kardeşidir.O halde bizler müslüman olarak Doğu Türkistanlı Müslümanlar'ın derdini dert edinmeliyiz. Oradaki zulmü durdurabilmek için maddi ve manevi yardımlarımızı esirgememeliyiz. Eğer elimizde imkan olupta, oradaki Müslüman kardeşlerimize yardım etmezsek, ahirette Cenab-ı Allah mutlaka bizden bunun hesabını soracaktır.

Yazını ülkemizde yaşamakta olan bir gönül insanının tesbiti ve mesajı ile bitirmek istiyorum:"Evet, İslam'da,mazlumun,mağdurun, mahkumun, sahipsiz ve garibanın imdadına koşmak için harp, meşru kılınmıştır.Zaten, mü'minler imdada koşmazlarsa kim koşacak? Allah (C.C) bizi yer yüzünde ihkak-ı hakla vazifelendirmiştir. O noktayı varlığımızın gayesi bilmeli ve elde etmeye çalışmalıyız.Yoksa zulümler devam edecektir". (Sonsuz Nur c.2 s.5)

Allah (C.C) hakkı ve hakikatı savunanlarla beraberdir.

DOĞU TÜRKİSTAN'DA ÇİN İDARESİ [2]

Erkin ALPTEKİN

Doğu Türkistan'da mevcut iş yerinde çalışanların çoğunluğunu Çinliler oluşturmaktadır. Mesela Ürümqi civarında 200 000 endüstri işçisinin %90'ını Çinliler teşkil etmektedir.(10) Yine Ürümqi civarında bir traktör fabrikasında çalışmakta olan 2100 işçinin sadece 13'ünü Türkler teşkil etmektedir.(11) Ürümqi'deki tekstil fabrikasında çalışmakta olan işçilerin % 99'unu Çinliler oluşturmaktadır. (12) Kaşgar'daki dokuma fabrikasında çalışmakta olan 12 bin insanın sadece 800'ünü Türkler teşkil etmektedir.(13) 1986 yılında Güney Doğu Türkistan'daki Poskam şehrinde açılan Petro-Kimya Fabrikasında çalışmakta olan 2200 işçinin tamamı Çinlidir.(14)

Doğu Türkistan Çiftçilerinin belini büken diğer bir olay ise, Türklerin "Haser" olarak adlandırdığı ücretsiz mecburi hizmettir. Buna göre Doğu Türkistanlı her Türk yılda 1 ile 1.5 ayını komünist partisinin kendisine vermiş olduğu mecburi bir işi ücret almadan yerine getirmek zorundadır. Ama Çinliler kanunda belirtilen müddete aykırı olarak başta çiftçiler olmak üzere Doğu Türkistan Türklerini yılda 5 ile 6 ay arasında ücret ödemediği mecburi işlerde çalıştırmaktadırlar. Zamanının çoğunu adeta bir esir gibi çalışmakla geçiren Doğu Türkistanlı Türk çiftçiler, tarlalarında çalışacak zaman bulamamaktadırlar.

Bu yeni uygulama ile, ne kadar üretirse o kadar kazanacağını hesaplayan Türk çiftçileri Doğu Türkistan eğitim mecburiyetinin olmasından da faydalanarak çocuklarını okula gönderme yerine, tarlalarda çalıştırmaya başlamışlardır. Okul müdürleri, öğretmenlerini okula gelmeyen talebeleri aramaya göndermektedir. Çiftçilerin öğretmenlerden çocukları mezun olduktan sonra iş bulma garantisi istemekteydiler, öğretmenler bu garantiyi vermedikleri için çiftçiler çocuklarını okula

göndermemektedir. Öğretmenlerin okula gelmeyen talebe peşinde koşmaları dolayısıyla sınıflar öğretmensiz kalmaktadır. Hâli hazırda 40 kişilik sınıflar yarı yarıya boşalmıştır. Eğer Doğu Türkistan'daki Türk nüfusunun % 85'inin çiftçi olduğu göz önünde bulundurulacak olursa, önümüzdeki yıllarda Doğu Türkistan'da eğitimsiz kalacak gençlerin sayısı bir hayli yüksek olacaktır.

Çin yöneticileri Doğu Türkistan Türkleri'ne kültürel serbesti verdiklerini ifade etmektedir. Fakat Doğu Türkistan'daki neşriyatın sadece %16'sı Türk lehçeleriyledir.(16) Bu yıl % 16'yı teşkil eden Türk lehçelerindeki neşriyat da Çin komünist partisinin sıkı denetimi altında olup, sadece propaganda maksatları için hizmet etmektedir. Eğer kazara bir Türk aydını milli konularda bir yazı yazacak olursa, derhal "Milliyetçilik yapmak", "Çindeki Milletler dostluğunu bozmak" ve "Kültürel Dejenerasyona" kapılmamakla suçlanarak ağır cezalara çarptırılmakta ve bu yazıyı yazan dergisinde yayınlanması derhal yasaklanmaktadır. Bu yüzden Yarkent şehrinde yayınlanmakta olan bir edebî dergi geçen yıl kapatılmıştır. Bu yüzden pek çok Türk aydını yıllarca çektiği maddi ve manevi sıkıntılardan kurtulabilmek için her satırına iki yuan kalem hakkı alarak komünist partisinin siyasetine uygun yazı yazıp geçinme yolunu seçmiştir.

Bu kültürel serbesti çerçevesinde, Doğu Türkistan Türkleri'ne zorla kabul ettirilen Çin Fonetik'i'ne uygun olarak hazırlanan Latin alfabesi yürürlükten kaldırılarak, yerine Arap Alfabesi'nin tekrar ihdas edilmesi son 20 yıldan beri Latin alfabesiyle eğitim gören 100 binlerce Türk'ü son derece zor durumda bırakmıştır. Bunlar şimdi Arap Alfabesiyle basılan gazete, dergi ve kitapları okuyamamaktadırlar. Dolayısıyla

Çince yayınlara itibar etmektedirler.Arap Alfabesi'ni öğrenmek için açılan kurslarda ihtiyaca cevap verememektedir.Bunun bir neticesi olarak bir diğerinin yazısını okumayan bir ailenin fertleri birbirleriyle ancak Çince yazışma yoluyla anlaşabiliyorlar.

Çin yöneticileri eğitime önem verdiklerini ileri sürmektedirler.Fakat Doğu Türkistan'da Türkler arasında okuma yazma bilmeyenlerin sayısının % 75-80 arasında olduğu tahmin edilmektedir.(17)

Türk çocuklarının okullardaki yüzdesi halkın nüfus yüzdesi ile orantılı değildir.Türkler Doğu Türkistan nüfusunun % 60 sını teşkil etmelerine rağmen ilkokullardaki oranı % 52 ve orta okullardaki ise % 32.5 dir.(18) Bu oran yüksek okullarda % 53 tür.

Her yıl binlerce Çinli talebe dış ülkelere tahsil için yollanır.1985 yılında yurt dışına yollanan Çinli talebelerin sayısı 20000 dir.Bunların sadece 20 si Çinli olmayan talebelerdir.(19)

Doğu Türkistan'ın üera köşelerinden okumak için büyük şehirlere gelen talebeler, Talebe yurtları olmadığı için yatıp kalkacak yer bulamamakta, bulanlarda çok fakir oldukları için kirasını ödeyememektedirler.

Yüksek eğitimdeki öğretmenlerin ancak % 26 sı Türk'tür.(20) Gerisini tamamen Çinliler teşkil etmektedirler. Öğretmenlerin çoğunluğunu Çinliler teşkil ettiğinden yüksek öğrenimdeki derslerin çoğuda Çince dir.Dolayısıyla yüksek okullara girmek isteyen Türk talebelerin çok iyi Çince bilmeleri gerekmektedir.Eğitim Türk lehçelerinde olan okullardan mezun olup yüksek okullara kayıt olmak isteyen Türk talebeleri Çincesi iyi olmadığı için giriş imtihanlarını kazanamamaktadırlar. Çocuklarına daha iyi bir eğitim vermek isteyen ebeveynler bu yüzden çocuklarına itibaren Çince eğitim yapan okullara vermektedirler. Çince eğitim yapan okullardan çıkan Türk talebeler kendi ana dilini doğru dürüst konuşamamakta, konuşsa bile meramını anlatamamakta, meramını anlatabilmek için devamlı Çince kelimelere müracat etmekte,

örf-adetlerini unutmakta, ekseriya bir Çinli gibi davranmakta ve dolayısıyla Türk'lerin tepkisine yol açmaktadır.

Alınan bilgilere göre Çinli yöneticiler Doğu Türkistan Türkleri'nin "Kültür seviyelerini yükseltmek "bahanesiyle Türk lehçelerinde eğitim yapmakta olan okullarda 5. sınıftan itibaren bütün dersleri Çince yapmaya karar vermişlerdir.Buna sebep olarak yüksek okullarda eğitimi % 75 inin Çince olduğunu, yüksek okullara kayıt olmak isteyen Türk talebelerinin yeterli olmadığını, dolayısıyla giriş imtihanlarında başarılı olmadıklarını göstermişlerdir.

Çin yöneticileri Çince eğitim yapan okulları Türk lehçelerinde eğitim yapan okullardan çok daha cazip hale getirmişlerdir.Mesela Çince eğitim yapan okullarda İngilizce,Japonca ve Rusça gibi yabancı diller okutulduğu halde Türk lehçelerinde eğitim yapan okullarda yabancı dil okutulmasına izin verilmemektedir. Ayrıca Türk lehçelerinde eğitim yapan okullarda yabancı dil okutulmasına izin vermedikleri gibi ikmâle kalan talebelere ikinci şans tanımayıp, derhal okuldan uzaklaştırılmaktadır.Türk lehçelerinde eğitim yapan okulların durumu son derece perişandır.Öğretmenlerin kültür seviyeleride çok düşüktür.

Çince eğitim yapan okullarda çeşitli konularda laboratuvarlar olduğu halde, Türk lehçelerinde eğitim yapan okullarda bu tür şeyler yoktur.

KAYNAKLAR

- 10 - DER SPIEGEL EYLÜL 1979
- 11 - A.G.E.
- 12 - A.G.E.
- 14 - A.G.E.
- 15 - REUTER 17.01.1988
- 16 - RINMIN RIBAO 29.03.1984
- 17 - FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG 11.05.1985
- 18- FAR EASTERN ECONOMIC RVIEW 29.08.1985
- 19 - AFP. 23.12.1985
- 20 - LOS ANGELES TIMES 01.12.1983

DOĞU TÜRKİSTAN'DA NÜKLEER SOYKIRIM

GÖK BAYRAK

Çok eski tarihlerden itibaren Çinli'lerin, özellikle Türk- İslam düşmanlığı bilinen, tarihi bir gerçektir. Çin, bütün dünya devletleri ve milletleri tarafından iyi tanınması gereken, faaliyetleri daima kontrol altında tutulması icab eden, bütün dünyanın başına bela olmaya namzet iki yüzlü sinsi bir millettir.

Tarihten beri süre gelen ihtiraslarına bir basamak olan ve yayılcı emellerinin önünü tıkayan Doğu Türkistan'ı 1949 yılın da fiilen işgal etmiştir. Bu olay sadece işgal olmakla kalmayıp, şu anda orada yaşama mücadelesi vermekte olan 35 milyon Müslüman-Türk'ü kendi yurtlarında azınlık durumuna düşürmek için asimile etmekte, sudan bahanelerle tutuklayarak ve yalnızca Türklere uygulanan mecburi doğum kontrolleri yoluyla Türk nüfusunu azaltmak için çaba sarfetmekte ,bunlarlada yetinmeyip 1964 yılından beri dünya kamu oyuna yansıyanlar hariç, en az 40 defa nükleer deneme gerçekleştirmiştir.

Emperyalist Çin hükümetinin, nükleer deneme alanı olarak seçtiği bölge Doğu Türkistan'ın başkenti Urumçi'nin 800 km. güneydoğusundaki Lop Nor bölgesidir.

Çinliler bu bölgede ilk atom denemelerini 16 Ekim 1964'te yapmışlar ve halende sık aralıklarla bu denemelere devam etmektedirler. Bu deneyler dünyadaki "İnsan Hakları havarilerinin gözleri önünde sırf

eğlence olsun diye yapılmıyordur?" her halde,Çin hükümeti resmen dünyayı tehdit mahiyetteki bu denemelerine kolay kolay son vereceğe benzemiyor.Son vermek bir yana daha gelişmiş nükleer füzeler yapma gayreti içindedir.

Çin hükümetinin bu deneyleri sonucunda etrafa yayılan Radyoaktif maddeleler Doğu Türkistan'da Ekolojik dengeyi derinden etkilemiş ve bozulmuştur.Bazı

Nükleer Denemelerden Etkilenen Bir Doğu Türkistanlı Müslüman Türk

bölgelerde toplu ölümler meydana gelmekte bunun yanında Akciğer ve Karaciğer kanseri cilt kanseri had safhadadır.Elsiz kolsuz,bacaksız çocuk doğumları çoğalmakta, kadınlarda rahim ve göğüs kanserleri meydana gelmekte nedeni bilinmeyen hastalıklar yüzünden her yıl binlerce insan hayatını kaybetmektedir.

İnsanlık düşmanı Emperyalist Çin hükümeti her türlü insanlık

dışı icraatları ile Doğu Türkistan'daki 35 milyon Müslüman Türk'ü tamamen yok etme hedefi gütmektedir

Türk-İslam alemi başta olmak üzere, diğer dünya devletleri bu vahşet karşısında gereken tepkiyi göstermeyecek olurlarsa bu ağır vebal altında ezilmeye devam edeceklerdir.

DOĞU TÜRKİSTAN UYGUR EDEBİYATI

Celalettin BATUR

Biz burada vesikalara dayanarak edip ve şairlerin bir kısmının, biyografileri ve eserleri hakkında kısa kısa mâlumat vereceğiz.

Yusuf Has Hacip:

Yusuf Has Hacip Karahanlı Devleti 'nin başkentlerinden biri olan Balasagun (Kuz Orda) şehrinde dünyaya gelmiştir. İlim çevreleri Yusuf Has Hacib'in köklü bir kabileden gelmiş olduğunu tahmin etmektedirler. Okuyup yazmaya çok hevesli olan Yusuf, daha küçük yaşta çok kıymetli ansiklopedik bilgi sahibi olmuştur. Ana dilinden, Arapçadan, Farsçadan ve memleketinde hala konuşulmakta olan orta İran dillerinde Soğdcadan başka, geniş dil ve yazı bilgiside elde etmiştir. Bunun haracinde Yusuf Has Hacip, devrin ünlü alimlerinden Farabi ve İbni Sina'nın eserlerini okumuştur.

Tam bilgi sahibi olduktan sonra Yusuf Has Hacip Uygur Türkleri'nin ilk edebi olarak kabul edilen " Kutadgu Biliğ"i (saadete götüren yazı) yazmıştır. Uygur yazısı ile kaleme alınan bu eser 1069-1070 yıllarında Karahanlı hükümdarı Tamgaç Buğrahan'a (Ebu Ali Hasan Karahan) atfen yazmıştır. Bu eseri tamamladığı sıralarda Yusuf Has Hacib'in 50 yaşlarında olduğu tahmin edilmektedir. Kutadgu Biliğ adlı eseri çok beğenilmiş ve mükafat olarak Balasağunlu Yusuf'a "Has Hacip" ("Mabeyinci", bazı yazarlara göre "Uluğ Has Hacip ", yani"baş mabeyinci") adını vermiştir.

İlim çevrelerince Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Biliğ adlı eserinin üç nüshası bilinmektedir. Birinci nüshası XIX. asrın 20. senesinde İstanbul'da, ikinci nüshası 1897 senesinde Kahire'de ve 3. nüshası 1914 senesinde Özbekistan Cumhuriyeti'nin Namangan vilayeti'nde bulunmuştur. Yusuf Has Hacip'in bu eseri Joseph Freiherr Von Hammer-Purgstall, Armin Vanbery, Wilhelm Radloff, Wilhelm Tohamsen, Sergey Malov, Prof. Zeki Velidi Toğan ve A.Diliçar gibi ünlü alimler tarafından incelenerek bugünkü dilimize çevrilmiştir.

Kutadgu Biliğ adlı eserin o devirde çok yaygın hale gelen ve edebi dil olarak kabul

edilen Arapça veya Farsça ile yazılmadan Türk Dili'nde yazılmış olması, Yusuf Has Hacip'in milliyetçilik şuurunun ne kadar kuvvetli ve kendisinin ne kadar yenilik taraftarı olduğuna delalet etmektedir. Tarihçiler, bu durumu o devrin talebi, dilciler ise ana dilin tekrar canlandırılması olarak izah ederler.

KASGARLI MAHMUT:

Kaşgarlı Mahmut, Karahanlı Devleti'nin başkenti Kaşgar'da doğmuştur. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Ancak Divan-ı Lügat-it Türk (Türk Dilleri Sözlüğü) adlı eserinde kendisi hakkında vermiş olduğu mâlûmata göre Kaşgarlı Mahmut'un bu eseri geçkin bir yaşta, 1972 senesinde Bağdat'ta yazmış olduğu bu eseri Halife Ebulkasım Abdullah'a sunmuş olduğu bilinmektedir.

Kaşgarlı Mahmut'un Divan-i Lügat-it Türk adlı eseri kendi zamanında konuşulan ve yazılan çeşitli Türk Lehçeleri'nin harf sırasınca düzenlenmiş, manzum nesir parçaları, örnekler ve bazı vakâlarla donatılmış bir ansiklopedidir. Divan-i Lügat-it Türk aynı zamanda 7500 Türkçe kelimeye Arapça karşılıklar veren bir sözlüktür. Kelimeleri alfabe sırasına koymuş ve manalarını iyi anlaşılması için cümleler düşmüştür. Her kelime ile ilgili "Hikmet, Seci, Mesel, Şiir" gibi şeyleri bol bol kaydetmiştir. Bu hal onun eserini bir sözlük olmaktan çıkarıp zengin bir ansiklopedi değerine yükseltmiştir. Böylece Türkçe'nin ve Eski Türk Kültürü'nün bir hazinesi meydana gelmiştir.

O zamanki Türk boyları arasında adım adım dolaşan Kaşgarlı Mahmut, Türk tarih ve efsanelerine, coğrafyaya, hal edebiyatına, folklorla dair geniş bilgiler vererek Türkiyat ilminin temellerini atmıştır. Kitapta dil üzerine önemli kurallar belirtilmiş, ses değişimleri, isim halleri ve bilhassa fiil yapıları zengin örneklerle desteklenmiştir. Kaşgarlı Mahmut, aynı zamanda mükemmel bir dil bilginidir. O zaman ki edebi Türk lehçeleri doğu (Hakaniye) lehçesi ve batı (oğuz) lehçesi olmak üzere ikiye ayrılır ki bu tasnif bugün dahi değerini kaybetmemiştir. Divan-i Lügat-it Türk'ün bugün ellerde bulunan baskısı, tercümesi (1939-1941) Besim Atalay

tarafından yazılıp Türk Dil Kurumu yayınları arasında çıkmıştır. Üçü esas, biri tıpkı basım ve biride endeks olmak üzere üç ciltten ibarettir.

EDİP AHMET YÜKNEKİ

İlim çevrelerince bilinen diğer bir Türk-Uygur edibi ise Edip Ahmet B. Muhammed Yükneki'dir. Ahmet Yükneki'nin "Yüknek" şehrinde doğduğu söyleniyorsa da bu Yüknek şehrinin nerede olduğu henüz tespit edilememiştir. Ahmet Yükneki'nin ilim çevrelerince bilinen eseri "Hitabetül Hakaayık" veya "Atabetü'l - Hakaayık" (Hakikatler Eşiği) adlı kitabıdır. Bu esrin XII. yüz yılın başlarında yazılmış olduğu tahmin edilmektedir. Atabetü'l Hakaayık ilim alemine 1918'de Necib Asım tarafından sunulmuş, 1951'de Prof.R. Rahmeti Arat ilmi yayını yapmış ve Anadolu Türkçesi'ne çevirmiştir.

Eserin mevcut nüshalarını karşılaştırarak 1951 de ilmi bir şekilde yayınlayan Prof. R. Rahmeti Arat'a göre Atabetü'l-Hakaayık, Türk-İslam muhitinin kültür çerçevesi içinde fertlerin terbiyesi için tanzim edilmiş, (Kutadgu Biliğ gibi), Türkçe ve manzum bir ahlak kitabıdır. Esere giriş şeklinde yazılmış olan Allah Resulü ve dört sahabe'nin öldüğünü anlatan kısım, güzel bir kaside tarzında kafiyelenmiştir. Asıl konuyu anlatan bölüm ise kafiyeli bir mani şeklinde (a-a-x-a) dörtlüklerle yazılmıştır.

Ahmet Yükneki, ince duygulu ve hayali bir şair olmaktan çok, ahlâki ve ibretli bilgiler veren öğretici manzumeler yazıcısıdır. Türk Törelere ile İslam görüşlerini bağdaştırmış; ilim, cömertlik ve fazilet üzerine esaslı fikirler ileri sürmüştür. Atabetü'l Hakaayık'tan dörtlükler:

Kitab Hakkında

Edip Ahmet atım edepedep, pend sözüm,
Sözüm munda kaluş barur bu özüm.
Kelür küz, keçeryaz, barur bu ömür,
Tüketir ömürni bu yazım küzüm.

Adım Edip Ahmet, sözüm edep ve öğüttür,
Canım(geçer) gider, sözüm burda kalır.
Bahar geçer, güz gelir bu ömür gider,
Bahar ve güz ömür tüketir.

Bilgi Üstüne

Biliğ bildi boldi eren belgülüg
Bilgisiz tiregle titük körgülüg,
Biliğlig er öldi atı ölmidi,
Bilgisiz tirig atı öldi.

Kişiler bilgi ile bilinir
Bilgisiz diri iken kaybolmuş sayılır
Bilgili er ölsede adı ölmez
Bilgisiz sağiken (bile) adı ölüdür.

Ahilik (cömertlik)

Bu budun takısı ahi er turur
Ahilik şeref, çah, ccmal arturur
Sevilmek tilisen kişigler ara
Ahi bol ahilik sini sevturur.

Bu halkın iyisi, ahi(cömert) kişidir
Ahilik, şeref, mevki ve güzellik arttırır
İnsanlar arasında sevilmek istersen cömert ol
Cömertlik seni sevdendir.

Abdulfazıl Muhammed İbni Ömer

Kaşgarlı olan bu yazarın doğum ve ölüm tarihleri kati olarak bilinmemektedir. "Essurah Minelshah" (Düzeltilen Lügat) adlı eserin yazarıdır. Eser 1282'de Kaşgar'da Türk-Uygur lehçeleriyle yazılmıştır. 264 sayfa olan bu eser halen Rusya Şark Bilimleri Enstitüsü'nde saklanmaktadır.

Mirza Muhammed Çurasi

Yarkentli olan bu tarihçi "Altı Şehir Hanları " adlı eserin yazarıdır. Eser Yarkent Hanı İsmail Bey'in arzusu üzerine 1670-1682 tarihleri arasında yazılmıştır. Yazar bu eserinde XV.-XVII. yüzyıllarda Doğu Türkistan'da olup bitenleri anlatmaktadır. Çurasi aynı zamanda "Tarih-i Reşidin" adlı eserin de yazarıdır. Yukarıdaki eserin "Tarih-i Reşidin" adlı kitabın bir devamı olduğu kabul edilmektedir. Bu eser de Türk -Uygur lehçesinde yazılmıştır.

Mevlana Haşim Yarkendi

"Keşf-ül-Esrar" (Esrarların Çözümü) adlı eserin yazarıdır. Konusu astronomidir. Türk-Uygur lehçesinde yazılan ve 260 sayfa olan bu eserde yazar, çeşitli yıldızlardan malûmat vermekte yıl, ay ve gün hesapları yapmaktadır.

Mevlana Muhammed Avaz Sadrettin Karakaş

Hoten şehrinin Karakaş Kazası'ndan olan bu yazar "Mücmet'ül-Ehkam" (Yıldızları Öğrenme Yolunun Toplamı) adlı eserin yazarıdır. Eser XV-XVII. yüzyılda Karakaş'ta yazılmıştır.

Bunların haricinde XV-XVII. yüzyıllar arasında Doğu Türkistan'ın Kaşgar, Yarkent ve Hoten şehirlerinde Celaleddin Muhammed Tabib'in "Risale-i Kuraşıye" ve "Mikiyasu Asalat" (Zaman Takvimi Hakkında), Babauddih Ahrari'nin "Arrekem Nücum" (Yıldızlar Hesabı) adlı eseri olduğunu kaydetmek gerekir.

Türk- Uygur Klasik Şairleri Hirketi

Türk-Uygur klasik edebiyatının yükselmesinde sonsuz hissesi olan şairlerden Hirketi 1634 - 1724 tarihlerinde Kaşgar'da yaşamış ve 1670 senesinde " Muhabbetname " ve "Mehnetkam " adlı eserleri vücuda getirmiştir.

Şair bu eserlerinde muhabbet ile mihnetin (emek) ve bu iki unsur arasındaki sıkı bağın ehemmiyetini göstermeye çalışmıştır. Onun fikrine göre, mihnetin bir insana daima yar olması gerekmektedir. Çünkü insan sadece mihnet yoluyla muhabbete ulaşabilir. Pak muhabbet, her insanı üstün meziyetli, ahlaklı olmaya götürür.

Zelili

Üstün meziyetli Türk-Uygur şairi Zelili'nin icadı faaliyeti XVIII. asra taalluk eder. Onun maharetle yazmış olduğu lirik şiirleri Türk-Uygur klasik edebiyatının zenginleşmesine hisse katmıştır. Zelili'nin ne zaman ve nerede doğmuş olduğu bilinmemektedir. Eserlerinde onun Doğu Türkistan'ın Yarkent şehrinde dünyaya gelmiş olduğu tahmin edilmektedir. Doğum tarihinin de 1674 olduğu tahmin edilmektedir.

Şiirlerinden çok iyi Arapça ve Farsça bildiği anlaşılmaktadır. Zelili'nin eserlerinde en çok muhabbet, gam-keder ve hasret motifleriyle beraber adalet ve hakikatı teşvik eden ifadeler yer alır. Büyük bir ihtimalle Zelili bir seyyah hayatı yaşamıştır. Eserlerinde vermiş olduğu bilgilerden onun Doğu Türkistan'ın kuzeyinden güneyine ve batısından doğusuna kadar gezmiş olduğu anlaşılmaktadır. Zelili Kaşgar, Aksu, Kuça, Turfan, Kumul, Hoten gibi Doğu Türkistan'ın belli başlı şehirlerinde bulunarak halkının vaziyetini yerinde tetkik etmiştir. Zelili'nin icadiyetinde liriklik mevzuu esas alınmıştır. Aşağı yukarı bütün eserlerinde Zelili, içten gelen pak muhabbetten söz eder. Onun için vefasızlık ve iki yüzlülük yabancı şeylerdir.

Nöbeti

Zelili'nin zamadaşı olan Nöbeti Türk-Uygur klasik tarihine çok güçlü lirik şairlerden

biri olarak girmiştir. Nöbeti Doğu Türkistan'ın Hoten şehrinde dünyaya gelmiştir. Eserleri Kaşgar Medreseleri'nde Ali Şir Nevai'nin eserleriyle birlikte okutulmuştur. Nöbeti'nin eserlerinde de muhabbet ifadesi esas mevzuu teşkil etmektedir. Eserlerinde kıymetli vakitlerini boşa harcamadan, insanların hayatta buldukları müddetçe iyi bir hatıra bırakmalarını tavsiye etmektedir.

XIX. asır, Doğu Türkistan'ın en facialı devirlerinden biridir. Mançu Çinlilerinin zulümlerine daha fazla tahammül edemeyen Doğu Türkistan'ın Müslüman - Türkleri hür ve müstakil yaşayabilmek gayesiyle bir kaç defa ayaklanmıştır. mesela 1825-1826 tarihleri arasında Doğu Türkistan halkı Cihangir Hoca başkanlığında Mançu Çin istilacılarına karşı ayaklanmıştır. Fakat kendilerinden nüfus, asker ve silaha üstün olan Mançu-çinlilere karşı daha fazla dayanamayarak mağlup olmuştur. Cihangir Hoca Pekin'e götürülerek şehid edilmiştir. Gerçi Uygur Türkleri mağlup olsada, milli ayaklanmalar devam etmiştir. Mançu-çinlileri'in Doğu Türkistan'daki bu, haksız, kanunsuz icraatları o devrin Türk-Uygur edebiyatının ve klasiklerinin ana mevzularından biri olmuştur. Ayaklanmalara bir fiil iştirak etmişler veya yakinen takip etmişlerdir.

Uygur Türklerinin 19. yüzyıldaki vaziyetini tasvir eden eserlerin başında klasik şair Musa Seyrami'nin " Tarih-i Emniye" Hoca Yusuf'un "Tarih-i Yakup Bey " Bilal Nazım.'ın "Kitab-ı Gazet Der Mülki Çin " adlı eserini sayabiliriz Bu eserlerin yazarları Doğu Türkistan'ın her tarafında meydana gelen vak'aları tasvir etmişlerdir. Bu eserlerde aynı vakâlar tekrarlanmayarak bir birini tamam lamışlardır. Yazarlar aynı fikirler ileri sürmüşlersede, halkın hakiki vaziyeti hakkında bir fikirdediler.

Abdurrahim Nizami

XVII. asrın sonları ve XIV. asrın başlarında edebi alanda Şair Ahun Erşi, Hislet Kaşgazi gibi, Türk-Uygur şairleri görülür.

XIX. asrın ilk yarısında ise Abdurrahim Nizari, Turdi, Garibi, Ziyai ve Saburi gibi meşhur Türk-Uygur şairleri çıkar. Bunların arasında şüphesiz Abdurrahim Nizari Türk-Uygur klasik edebiyatında mühim bir mevki işgal eder. " Büyük Destanlar Toplamının" ve başka eserlerin yazarı olan Abdurrahim Nizari, 1770 senesinde Kaşgar'ın Baluk Başı

Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Abdurrahim Nizari, orada okuma -yazma öğrendikten sonra, Kaşgar'daki "Hakanlık Medresede" tahsiline devam eder. Burada Firdevs'i, Abdurrahman Camii (Mevlana), Ömer Hayyam, Nizami, Ali Şir Nevai gibi şarkın ünlü edip, yazar ve şairlerinin eserini okumuştur. Bu arada Arapça ve Farsça'da öğrenmiştir.

O devirlerde Hüsnü Hat (güzel yazı) yazmak şiir yazmak kadar önemliydi. Elimizdeki belgelere göre, Abdurrahim Nizari, şair olduğu kadar da güzel yazı yazmada çok maharettiydi. Abdurrahim Nizami'nin şarkın ünlü yazarlarının eserlerine yakinen aşina olduğuna, Ali Şir Nevai'nin 40'a yakın gazeline muhammes yazmış olması en iyi delildir. O Nizami ile Ali Şir Nevai'nin şark dünyasına malûm olan hamselerine cevaben destanlar yazarak, kendisinin ne kadar kabiliyetli bir şair olduğunu ispatlamıştır.Çünkü böyle bir hamse (beş destan) yazmak için sadece büyük ustalar cesaret edebilirdi. Abdurrahim Nizami " muhabbet destanları" diye adlandırılan Türk-Uygur edebiyatının meşhur hazinelerinden birini yaratmıştır.

Bilindiği gibi XII. asırda yaşamış olan Azcri şair Nizami Şarkta ilk olarak "Hemseni"(beş destan) yazarak ün yapmıştı.Türk'ü zamanlarda kaleme alınan beş destan, kabul edilen anane gereğince, bir kitap halinde yazılırdı. XIV.asrın başlarında Hindistan'da yaşamış ola Hısrev Dehlevi, Nizami'nin " Hemsesine" " cevap" yani nizami'nin eserlerindeki vezinde ve mevzuda fakat tamamen ayrı içtimai konuda beş destan yazmıştır.

Asırlar boyunca bir çok şairler hamse yaratmaya çalışmışlardır. Fakat, Nizami , His rev, Cami gibi devlerin eserlerinden sonra hiç bir şair buna cesaret edememiştir.Ama XV. asırda Ali Şir Nevai bu ananeyi baştan devam ettirerek Orta Asya ve Doğu Türkistan'da çok tutulan " Hanseyi" başlatmıştır.

XIX. asrın birinci yarısında meşhur şair olarak edebiyat sahnesine çıkan Abdurrahman Nizari,Norazahun Ziyai ve Turdi Garibi gibi kabiliyetli Türk-Uygur şairleriyle birlikte 1841-1842 seneleri arasında Hemseden'de büyük olan destanlar toplamını ortaya çıkartmıştır. "Muhabbet Destanları " adı verilen bu destanlar toplamına "Ferhat ile Şirin ", " Leyla ile Mecnun", " Rabiye ile Saidin", "Vamık ve Uzra ", "Mahzun ile Gülnisa", "Mesud ile Dilara

","Şah Behren ", " Çahar Derviş" gibi daha başka birçok destanlar girmektedir.Bu destanlar toplamında, 50.000'den fazla şiir, mısra yer almaktadır. Biz burada bu destanlar toplamında yer alan " Rabiye ve Saidin" destanını kısaca tahlil etmeye çalışmakla yetineceğiz.

Destanda iki aşığın ve onların facialı muhabbeti Tadir-i Cemiyet ile olan münasebetleri ve kendi saadeti için mücadele edenlerin vaziyeti hikaye edilmektedir. Destanın konusunda bu vakanın 1832-1833 seneleri arasında Kaşgar şehrinde meydana geldiği anlaşılmaktadır. Burada şu hususun ayrıca kaydedilmesinde fayda vardır ki, şair tarafından tasvir edilen bu iki genç insanın, pak muhabbet için yürütmüş olduğu mücadele o devire kadar atılmayan büyük bir adım ve cesaret örneği idi. Destanın kıymetide işte buradadır.

Abdurrahman Nizari'nin "Rabiye ve Saidin" destanında, kendisinden evvel yaşayan Nizami ve Ali Şir Nevai gibi şarkın ünlü şair ve mütefekkirlerinin eserlerinde olduğu gibi milliyetçilik ve hürriyet fikirleri ehemmiyetle ele alınmaktadır.Abdurrahim Nizari'nin destan uslubunda şark edebiyatında yerleşmiş olan kanun ve taleplere tamamen riayet etmiş olduğu görülmektedir. "Rabiye ve Saidin" destanı esasında aruz vezni ile yazılmıştır.Şair kendi kahramanlarını kendine has lisanda konuşturmaktadır. Mesela Rabiye ile babası arasında çok kaba hareketler ceryan etmektedir. Onun ağlamayı dahi bedri usulde tasviri çok tesirlidir.

Şair kendi dastanında birbirine karşı olan iki kuvveti : muhabbeti, insani adaleti, aşağılığı, vicdansızlığı ve sahtekarlığı göstermektedir.

Abdurrahim Nizari Doğu Türkistan'ı pençesinde bulunduran Mançu-Çin sülalesinin zulmünü, haksız ve kanunsuz hareketlerini yakinen müşahede eden bir şair olduğu için destanında zulüm, haksızlık, kanunsuzluk ve adaletsizliğin ne olduğunu çok iyi ifade etmiştir.

(sürecek)

DOĞU TÜRKİSTAN'IN İŞGALİNİN 45. YILI TEL'İN TOPLANTISI YAPILDI

Halûk GÖKTÜRK

26 Eylül 1994 günü saat: 20'de Kayseri Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Merkezi'nde Doğu Türkistan'ın Çinli işgalcilerce istila edilmesinin 45. yılı münasebeti dolayısı ile bir tel'in toplantısı düzenlenmiştir.

Toplantıya Erciyes Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Tuncer Gülensoy, Doç. Dr. Metin Karaörs, Öğr. Görevlisi Mahmut Sarıkaya, Öğr. Görevlisi Hadi Yağcı ve kalabalık bir dinleyici grubu katılmıştır.

Toplantının açılış konuşmasında Derneğimiz 2. Başkanı Sayın Mehmet Emin Batur, Çin'in Doğu Türkistan'ı işgalini sadece 1949 yılında ortaya çıkmış bir fikir olmadığını Çinlilerin tarih boyunca Doğu Türkistan'ı işgal emellerinin var olduğunu Doğu Türkistan işgal edilmeden yayılmacı emellerine asla ulaşamayacaklarını daha önceden bildiklerini ve bugünkü işgalin yayılmacı, emperyalist emellerinin bir parçası olduğunu söylemiştir.

Toplantı daha sonra Dernek Başkanımız Sayın Mehmet Cantürk'ün Doğu Türkistan'ı işgal safhasını anlattığı şu sözleri ile devam etmiştir: " Bundan 45 yıl önce bugün, 26 Eylül 1949 tarihinde Mao Tse Tung ve taraftarları Doğu Türkistan'a girerek orayı işgal etmişlerdir. Bu işgalcilerden önce Çin'de iktidarda milliyetçi Çin (Çankeyşek) vardı. Mao'nun liderliğinde Pekin ve civarında yürütülen komünist ihtilal hareketi gittikçe güç kazanıyordu. Dolayısıyla Çankeyşek Hükümeti, iktidarı bırakıp Formosa Adası'na kaçmak üzereyken, Doğu Türkistanlı liderlerden merhum Mehmet Emin Buğra ve İsa Yusuf Alptekin Beyler bu durumun farkına vararak Çankeyşekle görüşmeyi uygun görürler. Görüşmede liderler Çankeyşek'e şu tekliflerde bulunurlar; " Nasıl olsa Çin'in idaresi elimizden çıkacak, biz Doğu Türkistanlılar'ın tarihi boyunca bağımsızlıkları için verdikleri mücadeleleri biliyorsunuz. Bu mücadele ebediyen devam edecektir. hiç olmazsa sizler yönetimden ayrılmadan Doğu Türkistan'ın

istiklalini ilan ederseniz, bizler de sizlere minnettar kalacağız." demişlerse de Çankeyşek ve devlet erkani ;"Sizin Doğu Türkistan dediğiniz yerin adı Sinkiang'da Çin'in bölünmez bir parçasıdır. Çin kıtasına biz tekrar döneceğiz bu konuyu o zaman görüşelim" diyerek liderlerimizi makamlarından çıkarmışlardır.

Demek oluyorki Çin 'in karasında, kızılıda birdir. Onlardan Müslüman Türk'e hiç bir zaman bir faydası yoktur. Sonuç olarak Doğu Türkistan'ı bir Çinli diğer bir Çinli'ye bırakmıştır. Fakat zulüm ebedi değildir. Doğu Türkistan bir gün mutlaka istiklaline kavuşacaktır.

Daha sonra söz alan Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Uygur Türkleri'nin tarihi içindeki seyirleri hakkında bilgi vermiştir. Ve sözlerini, Doğu Türkistanlı öğrencilerin mutlaka Doğu Türkistan Tarihi'ni çok iyi öğrenmeleri gerektiğini belirterek bitirmiştir. Sayın Gülensoy'dan sonra kürsüye gelen Doç. Dr. Metin Karaörs Bey'de " Çinliler ne kadar kalabalık olursa olsun, ne kadar güçlü olursa olsun Cenab-ı Hak günün birinde onlara öyle bir bela verecek ki, neye uğradıklarına şaşırarak ve param parça olacaklardır. Doğu Türkistan'da layık olduğu hürriyete kavuşacaktır." diyerek sözlerini tamamladı.

Toplantıya katılan Sayın Mahmut Sarıkaya'da ;" Hiç bir zaman yeise düşülmemesi gerektiğini, mutlaka hakkın yerini bulacağını, dünyadaki gelişmelerin lehimize dönebileceğini ve ayrıca özellikle, Kayseri'de faaliyet gösteren Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneğinin faaliyet grafiğinin devamlı yükseldiğini ve bu istikrarlı çalışmalar neticesinde Doğu Türkistan Davası'nın layık olduğu yere ulaşacağını " beyan etmiştir.

Daha sonra söz alan Öğr. görevlisi Hadi Yağcı'da Uygur Tarihi'ni ve Doğu Türkistan'ın önemini anlatan bir konuşma yapmıştır.

ÜMİTSİZ DEĞİLİZ

Mehmet Emin BATUR

"Tarihe baktığımızda, Hz. Peygamber (S.A.V.) döneminde İslamiyet'in yayılması esnasında ilk müslümanların maruz kaldıkları işkenceler, zorluklar ve daha sonra yapılan savaşlardaki (Bedir, Uhud, Hendek) güçler arasındaki eşitsizlikler, Malazgirt Savaşındaki Sultan Alparslan'ın ordusu ile Romen Diyojen'in ordusu arasındaki sayı farklılığı, Osmanlı döneminin belirli safhalarında yaşanan zorluklar. İstiklâl Harbi, Çanakkale savaşları ve daha bir çok dönemlerdeki engeller, kalpleri Allah sevgisiyle dolu, davasına yürekten inanan insanlar için hiçbir önem taşımamış ve her zamanda Cenab-ı Hak onlara nice zaferler ve başarılar bahsetmiştir.

Hiç bir zorlamaya maruz kalmadan Karahanlı Sultanı Abdülkerim Satuk Buğra Han önderliğinde İslamiyet'le müşerref olan Türk Milleti, tarih boyunca bütün İslâm aleminin sorumluluklarını omuzlarında taşımış, zulmün ve adeletsizliğin karşısına dikilmiştir. İslamiyet'in bütün gereklerini yerine getirmeye çalışmış, İslam kardeşliğini en güzel şekilde göstermiştir. Müslüman-Türk Milletinin hayat felsefesinde hiçbir zaman ümitsizliğe, karamsarlığa ve yeis'e yer olmamıştır.

Bugün, medeniyetin beşiği, uygarlığın kaynağı bütün Dünya Türklüğü'nün ana yurdu Doğu Türkistan, dünyanın en zalim, en gaddar, en acımasız ve insanoğlunun yaşama hakkına dahi zerre kadar saygısı olmayan, Çin Emperyalizminin esareti altındadır. Fakat bizler asla ümitsiz değiliz. Ümidini yitirmek üzere olanlarada şu Ayet-i Kerimeyi hatırlatmak istiyoruz."Onlarki, kendilerine düşmanlarınız size karşı ordu toplamışlar onlardan korkun denildiğinde bu söz onların imanını artırdı ve ALLAH (CC) bize yeter o ne güzel vekildir" dediler.(Al-i imran,3/173) Mazlumların ve cihad yolunda olanların sahibi ve koruyucusu Yüce Allah'tır.

Evet, aziz vatanımız Doğu Türkistan bugün bedbaht bir dönem yaşamaktadır. Ancak bu karanlık dönemden kurtuluş emareleride vardır.

Kominist Çin'in fikir babası olan Sovyetler Birliği'nin dağılması ile beraber bağım sızlıklarına kavuşan Türk Cumhuriyetleri'nde yıllar, önce Çin zulmünden kaçarak; oralarda yaşamakta olan Doğu Türkistanlı kardeşlerimiz Çin zulmünü dünyaya anlatmak ve yurtlarını esaretten kurtarmak için değişik teşkilatlar yolu ile mücadele etmektedirler. İşte bu teşkilatlarımızdan birkaçı; Kırgızistan Uygurlar Cemiyeti, Türkmenistan Uygur medeniyetleri Cemiyeti, Özbekistan Cumhuriyeti Uygur Kültür Merkezi, Kazakistan Uygur Şinaslık Enstitüsü, ayrıca Almanya'da faaliyet göstermekte olan Avrupa Doğu Türkistan Kültür ve Yardımlaşma Derneği, Avusturalya Türkistan Cemiyeti, İsviçre Doğu Türkistan Komitesi, ABD Türkistan Cemiyeti, Suudi Arabistan Doğu Türkistan Temsilcileri ve Türk İslâm aleminin sarsılmaz kalesi Aziz Türkiyemiz'de kurulu dernek ve vakıflar olarak dünyanın her tarafında canla başla çalışarak, kızıl maskeli canilerin maskelerini düşürmek üzereyiz.

Bir zamanlar adeta izinsiz olarak insanların nefes bile alamadıkları Çin'de bugün üniversite öğrencileri demokratik talepler ortaya koyarak canları pahasına (1990 yılındaki Tiananmen olayları) harekete geçmişlerdir. Öğrenci liderleride Türk'tür. Bu olayların uzantısı bütün Avrupadaki çinli öğrencileride kapsamaktadır. Bu gelişmelerin önüne geçilmesi, engellenmesi ise asla mümkün değildir. Çünkü o kokuşmuş Mao düzeninden Çinli halk bile nefret etmektedir.

Sonuç olarak Doğu Türkistan asla sahipsiz değildir. Sahibi önce Cenab-ı Hak, sonrada bütün Türk İslâm alemidir. Hakkımız olmayı istemiyoruz kendi öz topraklarımız olan ve üzerinde işgalci **Çinli'nin hiçbir hakkı olmayan Ata yurdumuz VATANIMIZI İSTİYORUZ.**

Cenab-ı Allah'ın izniylede mutlaka geri alacağız.

Ümitsizlik şeytandandır.

ÖZLEM ATEŞİ

Bosna çığlıklarında alevlenir öfkemiz
Sonra elsiz ayaksız çocuklara
Gözlerimizde nefret bilenir
Kadınlara gençlere yaşlılara

Yüreğimizde derinleşir acı
Saklandığı taşın arkasından çıksın ümit
Sarsın akşam kızılığında
Bosna'nın kanayan yarasını

Saklandığı taşın arkasından çıksın güneş
Anne şevkatiyle kucaklasın yaratılanları
Türkistan çığlıklarında alevlenir öfkemiz
Ve çığlık çığlıkları çağırır

Ve Filistin yaşlı, Bosna'dır çığlıkta
Doğu Türkistan ufuklarında çoğalan
Sesdeş sesler gelir Kırım'dan Kerkük'ten
Ümit hüzne mağlup dağlar ardında

Doğmayı bekleyen güneş
Ne göğün ne denizin maviliğine
Kadersiz dalalım
Gölgede Anadolu

Ayasofya tutsaklığında özlemler
Viyana kapılarında tetikte sesimiz
Gündüzü, geceyi yaratana yemin olsun
Bir daha elinize geçmez bu vakit
Allah'ın laneti üzerinize olsun.

İSA ÇERİ

YURT (TÜRKİSTAN) ÖVGÜSÜ

Sen bir anasın terbiyesi sevgi ile şevkat
Bin derde deva sendeki şu şifai illet
Kim gelse sana sende görür saygı, muhabbet
Hukuku-beşer lutfu-kerem sembolü sensin

Sen sanki Kevser'i cennet'ten nisansın
Göklerle yarışırken irtifayı tutansın
Sen velveleyi-küfrü nurla boğansın
Mazluma müin ve zalimi adlinle yenensin

Keşfetmek için ilmi-edep dünyayı dolaşsan
Her fen dalında tahsil edip hepsine bulaşsan
Meclisleri nutkunla-belağetle kuşatsan
Kaşgar'ın suyuna topırağına borçlusuda sensin

Bir akan suyu var ismi Tümen hemen kıyısında
Kaşgar Türk'ün tarım için kazdığı derya
Berrak ve saf akli-zeka şerbeti güya
Ceddim Karahanlılar otağı ve menzili sensin.

Mehmet CANTÜRK

HABERLER

◆ 1-31 Ağustos tarihleri arasında açılan Kayseri Anadolu Fuarı'nda yıllardır açılmakta olan "Doğu Türkistan Sergisi" bu yılda derneğimizin kültürel tanıtım faaliyetleri çerçevesinde önceki yıllara nazaran daha güzel bir düzenleme ile ziyarete açık hale getirilmiş olup, açılış merasimine Kayseri valisi Sayın Saffet Arıkan Bedük MHP Kayseri millet vekili Sayın Dr Seyfi Şahin, Mustafa Dağcı ve Kayseri Büyük Şehir Belediye Başkanı Sayın Doç. Dr. Şükrü Karatepe başta olmak üzere daha bir çok mümtaz şahsiyet katılmışlar ve Sergimizin şeref defterini imzalamışlardır.

Doğu Türkistan Davasında yalnız olmadığımızı hissettiren ve daima bizlerden yardımlarını esigemeyen bu muhterem zevata kalbi şükranlarımızı arz ederiz.

◆ Kayseri Erciyes Dağı Tekir

Sayın Valimiz S. Arıkan BEDÜK Sergimizin Şeref Defterini İmzalarken

Yaylası'nda bu yıl 5. düzenlenen 5. Erciyes Zafer Kurultayı'nda derneğimize yapılan davet üzerine ,Dernek olarak heryıl olduğu gibi bu yılda Kurultaya iştirak edilmiştir. Kurmuş olduğumuz yüz kişi kapasiteli Doğu Türkistan Çadırı'nda Doğu Türkistan sofra geleneğinden örnekler sergilenmiş, yaklaşık 200.000 kişinin iştirak ettiği bu kurultayda ziyaretçilere Doğu Türkistan hakkında çok

önemli bilgiler verilmiş, TV lerde görüntülü röportajlar yapılmıştır.

Erciyes Kurultayı'na Katılan Hemşerilerimiz

◆ 10.09.1994 tarihinde Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Sitesi'nde İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Etnomüzikoloji Grubu'nun vermiş olduğu konsere Dernek olarak dinleyici sıfatı ile iştirak edilmiş daha sonra bu grup, ertesı günü derneğimize davet edilmiş ve Derneğimizde yerel TV kanallarının da hazır bulunduğu bir sohbet toplantısı tertip edilmiştir.

◆ 25.09.1994 tarihinde dernek merkezimizde dernek üyelerimiz ve mahalle sakinlerini kapsayan ücretsiz kan grubu tesbiti yapılmıştır. Bu çalışmaya müracaat umulanın üzerinde olmuş resmi kan grubu kartını alanlar memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

◆ 30.09.1994 günü derneğimiz bahçesinde kurulan Doğu Türkistan Çadırı içerisinde dernek Başkanımız Sayın Mehmet Cantürk Bey'in Kur'an-ı Kerim ve Sahih-i Buhari Şerif Hatim-i'ne ilaveten, bir Kur'an-ı Kerim hatimi daha yapılarak, hatimden dolayı hasıl olan sevabı evvela Fahri Kainat Efendimize, O'nun ashabına ve Doğu Türkistan'da şehit olan hemşerilerimize hediye edilmiştir. Yapılan dualara oldukça

kalabalık bir hemşeri topluluğu katılmıştır. Daha sonra hemşehrilerimizle kültürel ve sosyal konuları içeren sohbetlerle devam eden etkinlik geleneksel Doğu Türkistan Pilavı ziyafetiyle sona ermiştir.

Mahallemizden Kısa Haberler :

◆ 16/07/1994 Tarihinde değerli hemşehrimiz Hacı Abdulkadir TÜRKHAN Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. Kederli ailesine ve bütün hemşehrilerimize baş sağlığı diler. Merhuma Cenab-ı Allah'tan rahmet dileriz.

◆ Değerli dava arkadaşımız ve derneğimiz ikinci başkanı Sayın Mehmet Emin Batur'un oğlu değerli kardeşimiz Kürşat'ın sünnet toyu yapılmıştır. Kendilerine mübarek olsun der, kardeşimize Cenab-ı Allah'tan hayırlı ve uzun ömürler temenni ederiz.

◆ Mahallemiz sakinlerinden değerli hemşehrimiz Sayın Dr. Hacı Abdullah Özhan'ın oğulları Fatih ve Seyit Ömer kardeşlerimiz dünya evine girmişlerdir. Değerli kardeşlerimize Cenab-ı Allah'tan mutluluklar temenni ederiz.

◆ Mahallemizde mevcut Türkistan Camisi'nin adına kurulan Hoca Ahmet Yesevi mahallesi Türkistan Camii Kur'an kursu yaptırma ve güzelleştirme derneğinin fedakar çalışanları tarafından iki ay gibi kısa bir sürede cemaatimizin daha

rahat bir ortamda ibadet edebilmeleri için yerden ısıtma sistemi kurulmuş, üzerine komple seccade halı yaptırılmış, oldukça büyük bir avize monte edilmiş, cami imamının kaldığı lojmanın çatısı yaptırılmış velhasılı Türkistan camisine yaraşır bir görünüm kazandırılmış ayrıca Kur'an kursu yaptırma çalışmalarında hızla devam etmektedir. Bu faaliyetlerin yerine getirilmesinde maddi ve manevi katkıda bulunan hamiyetperver Kayseri halkından ve Türkistanlı hemşehrilerimizden Allah razı olsun diyoruz.

Gök Bayrak

Derginizi

Okuyun

Okutun

Abone olun

Abone bulun

ŞARK-Î TÜRKİSTAN TARİHİ

Tercüme Mehmet Emin BATUR

(Eski Türklerde Devlet Teşkilatı ve Hukuk)

Eski Türkler devletini "AL" ve hakimlik kudretini "Kut" diyorlardı. Umumi Türkler devlet ve hükümet içinde yaşamak olduğunu biliyorlardı. Bu sebepten bu maksada uygun umumi kanun ile sıkı ve nüfuslu bir hakimiyet sağlayacak müstakil cemaatleri Türkler "AL" (Devlet) tanıyorlardı. Bu "AL" in başındaki kişiye "Han" denilir idi. Umumi kanunu muhtelif lehçelerde muhtelif adlarla ortaya koyarlardı. Şark ve şimaldeki Türkler "Töre" yada "Tüvre" diyorlardı. Uygurların bazısı "Tüzük" veya "Tüzüt" ve bazısı "Yasak" diyorlardı. Biz Şarki Türkistan'da bu güne kadar kullanım alanında "Tüzüt" lafzını alırız. Velhasıl Türkler'in hanları öz ilini Tüzüt'e uygun sürette idare etmeye mecbur idiler. Tüzüt resmiyete veya adet boyunca milletin kabul ettiği hayat kaidelerinden ibaret olup bu kaide üç yol ile vücuda gelirdi.

1-Örf ve adet veya din şeklinde yavaş yavaş ispatlanan kaideler.

2-Hanların milletçe kabul gören buyrukları.

3-Halkın büyük toplantılarda verilen kararları.

Bu halkın büyük toplantıları bu gün ki parlamentolara banzeyen gayet mühüm koordineleri bulunduğu için biraz açıkça beyan edeceğiz. Eski Türkler'de Devlet idare işlerinde halkın büyük ölçüde iştirakları vardı, mesela han tayin etmek veya hükümet teşkilini sağlamaya çalışmak savaş veya barış yapmaktaki mühüm meselelerde bir umumi toplantı açılırdı. Silah tutacak gücü bulunan kişinin bu toplantıya katılma hakkı var idi. Bu umumi toplantıya kurultay denirdi.

Yukardaki gibi mühüm meseleler bu kurultaylarda hal edilir ve karara bağlanırdı.

Hanın eli altında devlet idare işlerine memur Beğler var idi. Beyliğin yukarı ve aşağı mertebeleri mevcut olup, Sadapyetler, Tarkanlar ve Buyruklar var idi.

Eski zamanlarda Asya Türkleri gayet doğru ve insan fitratına uygun hukuk esaslarına dayanan cemiyetlerden ibaret idi. Misal için onlar arasında muhterem sayılan umumi hukuktan bazılarını beyan edeceğiz.

Eski zamanlardan beri Türkler'de aile usulü nikaha bağlanış idi. Nikah çok mühüm bir sözleşme olup, merasim ve düğün ile icra edilirdi. Nikah için gelinin ana babasının rızası şart idi. Damadın kaynata ve ana veya nasılsa gelinin sahibine bir miktar mal vermesi lazımdı, bu bir resmiyet idi. Bu mala "Kalik" diyorlardı. Ekseri "Kalik" in başı at veya koyun idi. Evlilikten çocuklar olduğu taktirde çocuklara anasının sahip olmak hakkı vardır. Göktürk Hakanı İltiş Kağan vefat ettikten sonra oğullarına anaları Bilge Hatun'un veli olduğu Orhun abidelerinde yazılmaktadır.

Türkler'in eskiden riayet edip, zamanımızda da bazı Türk kavimlerinde riayet edilmekte olan ve bir ictimai vazife ve mürüvvet sayılan adet gerçince ölen kişinin dul kalan hatun'unu hayattaki ağabeyi veya kardeşi nikahına alıyordu.

(Devam edecek)

BASINDA DOĞU TÜRKİSTAN

İsmail DOST

09.08.1994 Tarihli Türkiye Gazetesi'nde "ÖLÜME TERKEDİLDİLER" başlığı ile çıkan haberde " Kazakistan sınırındaki bölgede yaşayan Müslümanlar, Çin'in seneler önce uygulamaya koyduğu korkunç plan neticesinde tamamen radyoaktiviteden zehirlenmişti. Nehirlerinde balıkların bile yaşamadığı bu bölgedeki insanlar akibetlerine terk edilmiş durumda. Herkes sessizce ölümü bekliyor" diyor ve nükleer denemeler sonucunda sakat doğan çocuklarında işler acısı resimlerine yer veriyordu.

09.08.1994 Tarihli Zaman Gazetesi'nde " UYGUR TÜRKLERİ'NDEN İŞ BİRLİĞİ ÇAĞRISI" başlıklı Onur Kaya'nın haberinde, Uygur Otonom Bölgesi Ticaret Odası Başkanı Rabia Kadir, Türkiye'yi ziyareti esnasında iki şeyden çok memnuniyet duyduğunu ifade ederek şöyle diyor; " buradaki kardeşlerin örf-adet,dil ve sima olarak bize çok yakın olması, tarihi değerlerimizi ve kültürümüzü çok iyi korumanız "Türkiye'deki iş adam larını da Doğu Türkistan'a davet ettiğini bildiren Rabia Kadir, Türkiye'den sonderece memnun olarak ayrıldığını ifade ediyor.

11.09.1994 Türkiye Gazetesi'ndeki bir haberde "BOĞAZ'DA GÖKBAYRAK ZİRVESİ" diyor ve devam ediyor,"Doğu Türkistan Türkleri'nin lideri İsa Yusuf Alptekin ile Kırım Türkleri'nin lideri Mustafa Cemiloğlu yat gezisinde İhlas Türk Dünyası Servisi yöneticisi Servet Kabaklı'nın misafiri oldular.Boğazdaki yat gezisi Gökbayrakların zirvesine dönüştü diyor.

17.09.1994 Tarihinde Ortadoğu Gazetesi'nde yer alan bir haber şöyle diyor: "Almanya Hamburg Üniversitesi araştır

macılarından Prof. Dr. E.T. Degens tarafından hazırlanan Doğu Türkistan raporu yayınlandı. Degens raporunda Doğu Türkistan'ın uranyum rezervleri açısından dünyanın en zengin yataklarına sahip olduğunu açıkladı. Doğu Türkistan'ın uranyum potansiyelinin 12 trilyon ton olduğu bildiriliyor. Çin işgali altındaki Doğu Türkistan petrollerini Japon ve Çin özel sektörü işletiyor"

18.09.1994 Tarihli Ortadoğu Gazetesi'nde "Doğu Türkistan'da yeni sömürü düzeni " başlığı altında şunlara yer veriyor," Çin işgali altındaki Türk yurdu Doğu Türkistan'da Türkiye büyüklüğündeki

ANLAMLI BULUŞMA Doğu Türkistan Türkleri'nin Lideri İsa Yusuf Alptekin ile Kırım Türkleri'nin Lideri Mustafa Cemiloğlu, yat gezisinde İhlas Türk Dünyası Servisi Yöneticisi Servet Kabaklı'nın misafiri oldular. Boğazdaki yat gezisi Gökbayrakların zirvesine dönüştü.

bir toprak parçası Çin petrol şirketlerinin eline geçti yılda 7.5 milyon ton petrol üretiminin gerçekleştiği alanda yeni 35 gaz ve petrol alanı daha keşfedildi, çevreyi olumsuz yönde etkileyen tesislerden 230 tür ürün elde edildiği " bildiriliyor.

BİR OKUYUCU MEKTUBU

« Saygı değer Ağbeylerim ve kıymetli kardeşlerim »

Almanya'daki derneğimiz aracılığıyla sizlerin büyük fedakarlıklarla ve özverilerle çıkarmış olduğunuz « Gök Bayrak » derginizi okumuş bulunmaktayım. Her şeyden önce böyle faydalı ve yararlı bir yayın organı çıkardığınız için sizlere minnettarım.

Çünkü ben bu zamana kadar « Doğu Türkistan » davası üzerine bir çok dergi ve mecmua okudum. Tabiki onlarda yararlı idi fakat « Gök Bayrakta » olay farklı konuları iyi seçilmiş az ve öz okuyucunun anlaya bileceği bir üslupla yazılmış.

Gerektiği bir zamanda «Doğu Türkistan» hakkındaki bilgileri anında« Gök Bayrak » ta bulmak mümkün ayrıca Mehmet Emin BATUR ağabeyin «Gök Bayrak» ığı kardelene benzetmesi isabetli bir örnektir. İnşallah gelecekte "Doğu Türkistan"da bir kardelen olur.

İnanmıştık davanızda ve bu yoldaki çalışmalarınızda sarfettiğiniz gayretlerde boşayacaktır. Zafer elbet bir gün Hakkın ve esir Doğu Türkistan'ın olacaktır.

Ben kendimi Avrupa Ülkesinde hür yaşıyor hissetmiyorum. Kendi öz vatanım, benim insanım esir oldukça burukluğum devam edecek, onların özgürlükleri ile son bulacaktır.

Ayrıca benimde yapabileceğim herhengi birşey varsa seve seve yaparım. Banka hesap numaranızı dergide bulamadım. Bunu bana iletirseniz, benimde çorbada tuzum olsun dileğiyle 50 DM. göndermek istiyorum. Eğer mümkünse derginizin şu ana kadar çıkan sayılarını göndermenizi rica ediyorum. Şimdiden teşekkürler.

Azimli ve özverili çalışmalarınızda sonsuz başarılar dilerken, birlikteliğinizin daim olmasını dilerim.

İMZA
Dilnar CAN

HİCRET [5]

Mehmet CANTÜRK

Bağa yerleştikten sonra, eskiden Yarkent, Hoten, Yenihisar gibi Doğu Türkistan'daki şehirlere ticaret yapmak amacıyla gelen ve bizim bazı yaşlılarımızı tanıyan Bedeşşan'lı tüccarlarla bizi ziyaret etmeye geldiler. Bizim durumumuzu görüp, Bedeşşan'dan bize kiralık evler tuttular. Bizler Bedeşşan'ın muhtelif mahallelerine yerleştik. Daha sonra gelen 2. kafilede, bizim yerleştiğimiz bağa yerleştirildiler. Biz bir yandan kendi yerleşme meselelerimizle uğraşırken, bir yandan da 2. kafilenin soruşturmasında yardımcı olmaya çalışıyorduk. Tam bu sıralarda 3. kafileninde sınırdan geçtiği haberi bize ulaştı.

3. kafilede bulunanların çoğunluğunu ihtiyar kadın, erkek ve çocuklardan oluştuğunu öğrendik. Kafile büyük sıkıntılarla Afganistan'ın İşkaşim denen vilayetine ulaşmıştı. Bizde hemen Bedeşşan Hakimi'ne (Valiye) başvurduk. Hakime 3. kafilenin durumunu ve çektiği sıkıntıları anlatarak, bize onları getirmek için 2-3 vasıta verilmesini talep ettik. Bunun üzerine hakim, hudut muhafız komutanlığını ve İşkaşim'deki resmi makamları arayarak, onlardan kafile hakkında bilgi aldıktan sonra, adamlarına bize, 3 kamyon tahsis edilmesini emretti.

O gün hemen İşkaşim'e doğru kamyonlarla yola çıktık. 3. kafileyi alıp geri dönmemiz tam bir hafta sürdü. Bu arada bağa yerleşik olan 2. kafilenin bir

kısmı evlere yerleştirilmiş, diğerleri hâlâ bağa yerleşikti. Bizde, getirdiğimiz 3. kafileyi de o bağa yerleştirdik. Kafileyi yerleştirdikten sonra bir heyet oluşturarak, Bedeşşan valisine yardımlarından dolayı teşekkür ettik.

3. Kafileyi yerleştirdikten bir kaç gün sonra, 4. kafilenin yolda olduğu haberi bize ulaştı. Bizde, 4. kafile daha Afganistan'a gelmeden kafilenin yerleşebileceği, kiralık evler aramaya başladık. Bu kafileye Bedeşşan, Gazne, Kandahar, Katağan, Hanabat, Belh gibi şehirlerden kiralık evler ayarladık.

4. kafile, Eylülün sonuna doğru Pamir Yaylası üzerinden Afganistan'a giriş yaptılar. Kafile Bedeşşan'a gelir gelmez önceden ayarladığımız yerleşim birimlerine yerleştirdik.

Aradan tam bir yıl geçtikten sonra 1962 yılı Eylül ayında Gazne, Kandahar ve Hanabad şehirlerine yerleşen hemşerilerimizden 24 aileyi, Afganistan Polis Kuvvetleri Bedeşşan'a getirerek, Mazarı Şerif denen ziyaretgâhın bahçesine yerleştirdiler.

Bedeşşan'daki askeri kuvvetler tarafından kordon altına alındılar. Bu hemşehrilerimizin Eylülün 20'sinde Pamir Yaylası üzerinden Çin'e tekrar iade edileceğini öğrendik. Bu hemşehrilerimizle (sanki azılı suçluymuşlar gibi) bizleri dahi görüştürmüyorlardı. Ancak 18 Eylül günü Bedeşşan Valisi'ne derdimizi anlatabilme imkanı bulabildik. Valiye, 24 ailenin Çin'e gönderilmemesi için ricada

bulunduk.Ve 24 ailenin gitmemek için kendilerini yerden yere vurduklarını ifade ettik. Vali, bize bu iş için elinden bir şey gelmediğini, ancak hudud komutanının yardımcı olabileceğini bildirdi.

Bizde hemen, hududa doğru yola çıktık. Bin bir güçle hudud komutanı ile görüşme imkanı bulduk.Komutana durumu anlattık ve ona "Bizleri Afganistan'dan illaki tasviye edecekseniz, bizi Çinlilere teslim edeceğinize, siz kurşuna dizin daha iyi olur. Kanımız hiç olmazsa Müslüman olanlar tarafından akıtılmış olur. Kanımız size helal olsun. Sanmayın ki, Çin'e teslim edilirse bize orada yaşama hakkı tanıyacaktırlar, bizi sizlerin gözleri önünde, hemen sınırdaki kurşuna dizecekler. Allah aşkına şu hemşehrilerimizin durumuna bir bakın " diyerek ağladık.Komutan 60 yaşlarında yufka yürekli bir insandı. Anlattıklarımız karşısında gözleri yaşardı ve hemen yaverini çağırarak ona, bizimle beraber gidip 24 ailenin durumunu yerinde inceleyeceğini söyledi.Ve oradan bizimle birlikte Bedehşan'a doğru yola çıktı.

Bedehşan'a gelip, 24 ailenin feryatlarını ve kendilerini yerlere atarak çırpınışlarını görünce, hıçkırarak ağlamaya başladı. Ve hemen oradaki askerlere dönerek, kışlalarına dönmelerini, kendisinin merkeze telgraf çekeceğini ve 2. bir emir bekleyeceğini söyledi. Askerler hemen kışlalarına döndüler. Komutan bizlere dönerek, hemşehrilerimizi 2. emir gelene kadar misafir etmemizi istedikten sonra, 24 aileden oluşan topluluğa "geçmiş olsun" diyerek karargahına döndü. Bizlerde hemen aileleri evlerimize taşıdık.

Fakat yine de" Acaba bu durum tekrar eder mi?" diye içimize bir korku düşmüştü. Kendi aramızda bir istişare

yaparak, Afganistan'ın başkenti Kabil'e yerleşmeyi uygun gördük Çünkü Kabil'de bütün ülkelerin başkonsoloslukları vardı. Böyle bir durum tekrar ederse oradaki herhangi bir başkonsolosluğa sığınırız diye düşündük. Kabil'e taşınma işlerimiz, 1963 ortalarına kadar sürdü Bedehşan'da sadece 10-12 aile kalmıştı.

Bu arada herkes geçim kaygısına düşmüştü.Kimilerimiz lokanta açtı, kimimiz doktor muayenehanesi açtı, kimimiz saatçilik dükkanı açtı, kimimizde fabrikada çalıştı.Yani sanatı olanlar kendi dallarında, olmayanlarda fabrikada çalıştılar.

Ama her gün gece saat 4'de Urumçi Radyosu'nu, Pekin Radyosu'nun Uygurea yayınlarını ve Moskova Radyosu'nun Taşkent'ten Özbekçe verdiği Doğu Türkistan haberlerini takip ediyordum. Bu radyolardan dinlediğim haberler beni çok üzüyordu, öyleki dükkanında bile çalışmayı canım istemiyordu. İçimde, devamlı bir şekilde Doğu Türkistan için bir şeyler yapmanın ızdırabı, beni rahatsız ediyordu.

Bende dükkanımı kapatarak Kabil'deki Birleşmiş Milletler'in UNESCO teşkilatına ait olan bir kütüphaneye giderek oradaki Arapça ve Farsça eserleri araştırmaya başladım. Buradaki amacım "Acaba vatanıma yardımcı olacak birşeyler bulabilirmiyim" duygusuydu.

Buradan edindiğim bilgilerle Kabil'de yayınlanmakta olan Enes Gazetesi'ne, "Doğu Türkistan'dan Hicret Etmemizin Sebepleri" hakkında yazdığım bir makalemi götürdüm.

(SÜRECEK)

KARDEŞLER MERMER SANAYİİ

Mehmet Kabaktepe ve Kardeşleri

Her türlü mermer dekorasyonu itina ile yapılır.

Mrk: Eski Sanayi Böl. 9. Cad. 56. Sok. No: 12

Tel: 320 41 38 KAYSERİ

Şube: Lale Sanayii 11. Sokak Tel: 2123070 NEVŞEHİR

ALTIN

MOBİLYA

ve

DEKORASYON

SAN. ve TİC.

Eski San. böl. 11. Cad. No: 1 KAYSERİ

Tel: (0 352) 320 78 81

ALTIN kaynak

İNŞAAT SAN. & TİC.

A. Ş.

N. Mehmet ALTINKAYNAK

Sanayi Tel: 320 78 81 Büro: 222 52 42

Fax: 231 74 46

Cumhuriyet Mah. Serdar Cad. No: 41 Kat: 1
KAYSERİ

ÖZ ENDER

MERMER SANAYİ
ve TİCARET A.Ş.

★ CAMİ

★ MEZAR

★ BLOK TAŞ KESME

★ İNŞAAT

★ TORNA

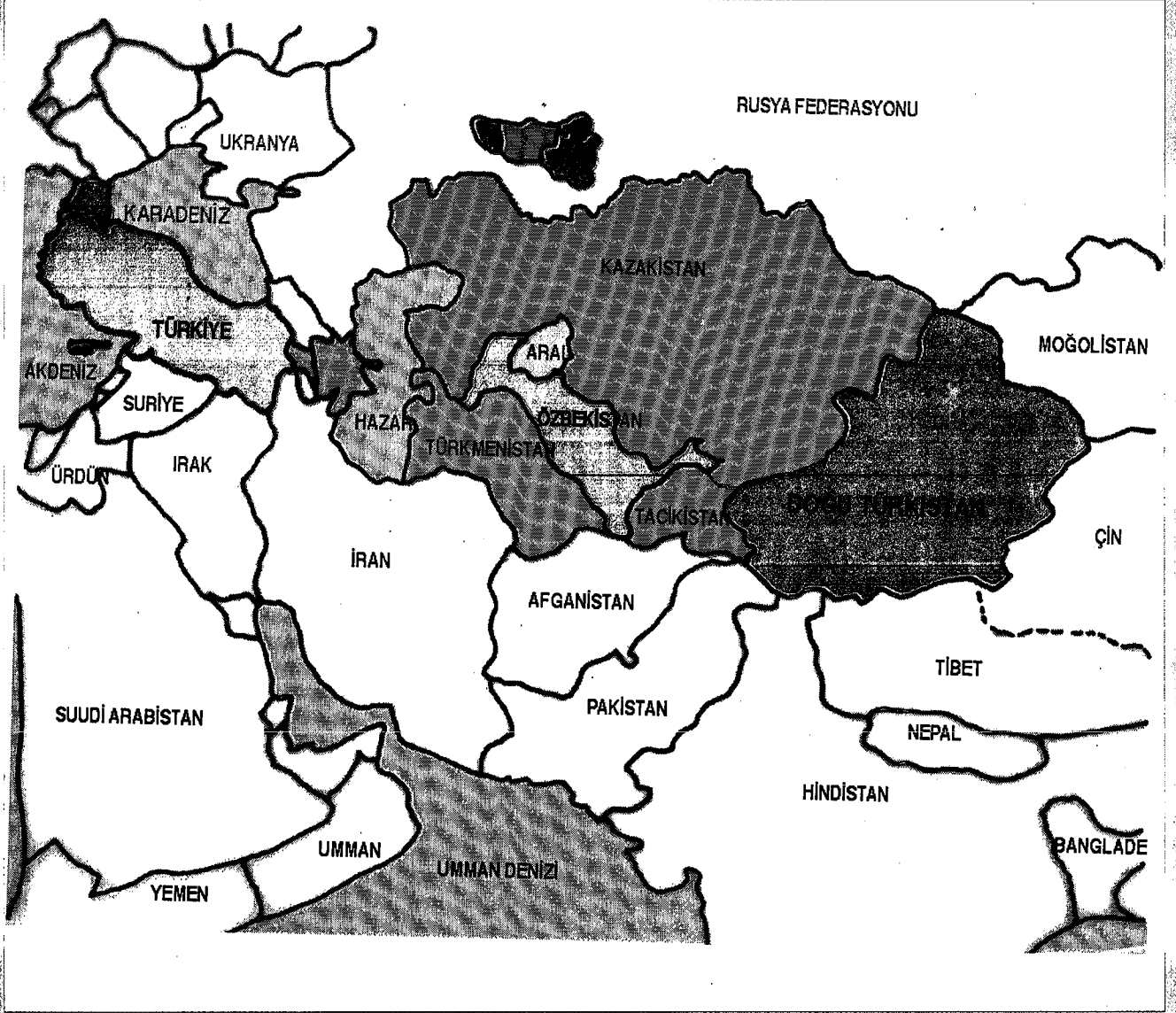
★ SEHBA

★ LÜKS MUTFAK

★ DEKORASYON

TEL: 336 38 60 KAYSERİ
Eski Sanayi Bölgesi 5. Cad. No: 1
Fab.: Anbar Yolu Üzeri Kamışlık Mevkii

DOĞU TÜRKİSTAN ÇİN İŞGALİNDE

1.828.418 km²
yüzölçümü ile
35 milyon müslümanın yaşadığı bir
Türk Yurdudur